

**MOLIYAVIY MUSTAQIL BO'LGAN O'ZBEKISTON DAVLAT
JAHON TILLARI UNIVERSITETINING MOLIYAVIY TA'MINOTINI
MUSTAHKAMLASH OMILLARI**

Hamraev Maqsudjon Saidaxmadovich

O'zbekiston davlat jahot tillari universiteti

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va ta'lim muassasalarining iqtisodiy mustaqilligini kuchaytirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, moliyaviy mustaqillikka ega bo'lgan oliy ta'lim muassasalarida resurslardan samarali foydalanish, qo'shimcha moliyaviy manbalarni shakllantirish hamda ta'lim sifatini oshirish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston davlat jahon tillari universitetining moliyaviy ta'minotini mustahkamlash omillarini o'rganish ilmiy va amaliy jihatdan muhim hisoblanadi.

Mazkur universitet mamlakatimizda xorijiy tillar ta'limi, xalqaro hamkorlik va ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirishda yetakchi oliy ta'lim muassasalaridan biri sifatida faoliyat yuritadi. Universitetning moliyaviy mustaqilligi esa ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish hamda innovatsion loyihalarni amalga oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Shu bois universitet moliyaviy ta'minotini mustahkamlashda davlat mablag'lari bilan bir qatorda grantlar, xalqaro loyihalar, ta'lim xizmatlarini kengaytirish hamda ilmiy faoliyatdan olinadigan daromadlarni oshirish muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu tezisda aynan shu omillarning ahamiyati va ularning universitet rivojiga ta'siri tahlil qilinadi.

Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash zamonaviy ta'lim tizimining muhim talablaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda oliy ta'lim tizimini isloh qilish jarayonida universitetlarning moliyaviy mustaqilligini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu jarayon oliy

ta'lim muassasalariga o'z moliyaviy resurslarini mustaqil boshqarish, qo'shimcha daromad manbalarini shakllantirish hamda ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlarini yaratadi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston davlat jahon tillari universitetining moliyaviy ta'minotini mustahkamlash omillarini tahlil qilish muhim ahamiyatga ega.

Avvalo, universitet moliyaviy barqarorligini ta'minlashda davlat tomonidan ajratiladigan budjet mablag'lari muhim manba hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish davlat budjeti orqali amalga oshiriladi. Bunda professor-o'qituvchilar ish haqi, infratuzilma xarajatlari, ilmiy tadqiqotlar va boshqa faoliyat yo'nalishlari uchun mablag'lar ajratiladi. O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti ham davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan yirik oliy ta'lim muassasalaridan biri hisoblanadi. Universitetning faoliyati davlat ta'lim siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lgan xorijiy tillarni o'qitishni rivojlantirish bilan bevosita bog'liq. Shu sababli davlat budjetidan ajratiladigan mablag'lar universitet faoliyatining asosiy moliyaviy tayanchi hisoblanadi.

Biroq zamonaviy sharoitda faqat davlat mablag'lari bilan cheklanib qolish oliy ta'lim muassasalarining barqaror rivojlanishini to'liq ta'minlay olmaydi. Shu sababli universitetlar qo'shimcha moliyaviy manbalarni izlash va ularni samarali boshqarish orqali o'z moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirishga intilmoqda. O'zbekiston davlat jahon tillari universitetining moliyaviy ta'minotini mustahkamlashda muhim omillardan biri – kontrakt asosidagi ta'lim xizmatlaridan olinadigan daromadlardir. Bugungi kunda mamlakatimizdagi ko'plab oliy ta'lim muassasalarida talabalar kontrakt asosida tahsil olmoqda. Ushbu mablag'lar universitet infratuzilmasini rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda o'quv jarayonini takomillashtirish uchun muhim moliyaviy manba bo'lib xizmat qiladi.

Universitet moliyaviy ta'minotini mustahkamlashda xalqaro grantlar va ilmiy loyihalar ham muhim o'rin tutadi. O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti xalqaro hamkorlikni rivojlantirish bo'yicha yetakchi oliy ta'lim muassasalaridan

biri hisoblanadi. Universitet turli xalqaro tashkilotlar, xorijiy universitetlar va ilmiy markazlar bilan hamkorlikda ko'plab loyihalarni amalga oshirmoqda. Masalan, Yevropa Ittifoqining Erasmus+ dasturi doirasida bir qator akademik almashinuv va ilmiy tadqiqot loyihalari amalga oshirilgan. Ushbu loyihalar nafaqat ta'lim sifatini oshirishga, balki universitetga qo'shimcha moliyaviy mablag'lar jalb etishga ham xizmat qiladi.[3]

Shuningdek, universitet moliyaviy barqarorligini ta'minlashda ilmiy tadqiqot faoliyatidan olinadigan daromadlar ham muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy universitetlar nafaqat ta'lim berish, balki ilmiy tadqiqotlar olib borish orqali ham iqtisodiy samaradorlikka erishishi mumkin. O'zbekiston davlat jahon tillari universitetida tilshunoslik, tarjimashunoslik, pedagogika va madaniyatlararo kommunikatsiya sohalarida ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Ushbu tadqiqotlar natijalari ilmiy nashrlar, monografiyalar, o'quv qo'llanmalari va ilmiy loyihalar orqali amaliyotga joriy etiladi. Ilmiy faoliyat natijasida grantlar, buyurtma asosidagi tadqiqotlar hamda ilmiy hamkorlik loyihalaridan daromad olish imkoniyati mavjud.

Moliyaviy ta'minotni mustahkamlashda universitetning ta'lim xizmatlari bozorida faol ishtirok etishi ham muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti xorijiy tillarni o'qitish sohasida yetakchi ilmiy va ta'lim markazi hisoblanadi.[4]

Universitet qoshida turli til markazlari, malaka oshirish kurslari va qisqa muddatli ta'lim dasturlari faoliyat yuritmoqda. Ushbu kurslar nafaqat talabalar, balki turli sohalarda faoliyat yuritayotgan mutaxassislar uchun ham mo'ljallangan. Xususan, ingliz, nemis, fransuz, koreys, yapon va boshqa tillarni o'rgatishga qaratilgan dasturlar katta talabga ega. Mazkur xizmatlar orqali universitet qo'shimcha moliyaviy daromadlar olish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Universitet moliyaviy barqarorligini oshirishda infratuzilma imkoniyatlaridan samarali foydalanish ham muhim omillardan biridir. Ko'plab rivojlangan mamlakatlarda universitetlar o'z hududida joylashgan infratuzilma obyektlarini tijorat maqsadlarida foydalanish orqali qo'shimcha daromad manbalarini yaratadi. O'zbekiston davlat jahon tillari universitetida ham

konferensiya zallari, kutubxonalar, ilmiy markazlar hamda boshqa infratuzilma obyektlari mavjud. Ushbu obyektlardan turli ilmiy konferensiyalar, seminarlar, treninglar va boshqa tadbirlarni o'tkazish orqali samarali foydalanish mumkin.[2]

Bundan tashqari, universitetning xalqaro reytinglarda o'z o'rnini mustahkamlashi ham moliyaviy ta'minotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xalqaro reytinglarda yuqori o'rinlarni egallagan universitetlar ko'proq xorijiy talabalarni jalb qiladi, bu esa qo'shimcha moliyaviy daromad manbalarini shakllantirishga yordam beradi. O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti ham xalqaro ta'lim maydonida o'z nufuzini oshirishga intilmoqda. Universitetning xorijiy universitetlar bilan hamkorlik dasturlari, qo'shma ta'lim dasturlari hamda akademik almashinuv loyihalari bu borada muhim rol o'ynaydi.

Moliyaviy ta'minotni mustahkamlashda samarali boshqaruv tizimini joriy etish ham muhim omil hisoblanadi. Moliyaviy resurslarni to'g'ri rejalashtirish, xarajatlarni optimallashtirish va investitsiya siyosatini to'g'ri yo'lga qo'yish universitetning iqtisodiy samaradorligini oshiradi. Zamonaviy boshqaruv usullari, raqamli texnologiyalar va moliyaviy monitoring tizimlarini joriy etish orqali universitet mablag'laridan yanada samarali foydalanish mumkin.[5]

Shuningdek, homiylik va xayriya mablag'larini jalb etish ham universitet moliyaviy ta'minotini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Rivojlangan davlatlarda universitetlarning moliyaviy manbalaridan biri aynan xususiy sektor va homiylik mablag'lari hisoblanadi. O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti ham turli tashkilotlar, korxonalar va xalqaro fondlar bilan hamkorlikni kengaytirish orqali qo'shimcha moliyaviy resurslarni jalb qilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligi va mustaqilligini ta'minlash zamonaviy ta'lim tizimining muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Moliyaviy mustaqil faoliyat yuritayotgan universitetlar o'z resurslarini samarali boshqarish, qo'shimcha daromad manbalarini shakllantirish hamda ta'lim jarayonini yanada takomillashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu jihatdan O'zbekiston davlat jahon tillari universitetining moliyaviy ta'minotini mustahkamlash masalasi muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida. – Toshkent, 2017.
2. Abdurahmonov Q.X. Ta'lim iqtisodiyoti va menejmenti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019. – 45–52-betlar.
3. Xudoyberdiyev Z.T. Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy boshqaruv. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 78–85-betlar.
4. Rasulov A.A. Oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish masalalari. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2018. – 64–70-betlar.
5. Ergashev S.S. Ta'lim tizimida innovatsion boshqaruv. – Toshkent: Fan, 2021. – 91–98-betlar.